

NAGYKOVÁCSI

BRONZ-barlang

1993-1996

Irta: KERTAI JÓZSEF

A BRONZ-BARLANG FELTÁRÁSA

Az FTSK-ban 1993 februárban sok lelkes fiatal tette le sikeresen a barlanjáró alapfokú vizsgát.

Volt egy jó kis társaság, akiket nem csak a barlanjárás izgatott, hanem a barlang kutatás is. Ezek a "megszállottak" voltunk azok, akik 1993 október környékén elkezdtük a Nagykovácsi melletti "Cseresznyés-erdei barlang" ásását.

Czirják Ferenc volt a kutatásvezető, Bárdi Péter az adminisztráció kilincselő ember. Eleinte még sok buzgó résztvevő volt, előfordult, hogy néha 12-15-en is voltunk.

Emlékeim szerint mikor elkezdtük az ásást, a hasadék az első lelépés után kb. 2m mély lehetett. Az első vödörket kézből adtam ki a hasadékból a törmelékkel, később már kötéllel kellett kihúzni. Egy ideig, ahogy haladtunk a hasadékban lefele, a vödörhúzás úgy történt, hogy kb. 4-5 ember beállt a hasadékba, aki húzta, és eltartotta a vödört a falaktól. Majd Börcsök Péter könnyítette a munkánkon, aki egy drótkötelet feszített ki a hasadékba, ami megvezette a vödört a bontási ponttól a felszínig. Így már 2-3 ember is elég volt a kitermeléshez, és gyorsabb és könnyebb lett a vödör kihúzása.

A legaktívabbak, akik szinte minden hétvégén kint voltunk, a következők: Bárdi Péter, Csáki Roland, Kertai József, Máté István, Menyhárt Krisztina, Széchenyi Eszter, Zimmermann Lőrincz, Zimmermann Péter stb. Akkor még annyira a kutatási lázban éltünk, hogy 1993. szilveszter napján is ott dolgoztunk este 6 óráig, és a még reggel megbeszélt bulira este már szinte senkinek sem volt ereje és kedve elmenni. Január 2-án, vasárnap is újból a barlangban dolgoztunk.

A hasadékban, ahogy haladtunk lefele, a törmelék kitermelésével, fokozatosan rengeteg állatcsont került elő, kb. 3 zsáknyi, többnyire nagytestű állatoké. Ezek Kordos László megállapítása szerint ősló, őstulok, farkas, kecske stb. csontjai.

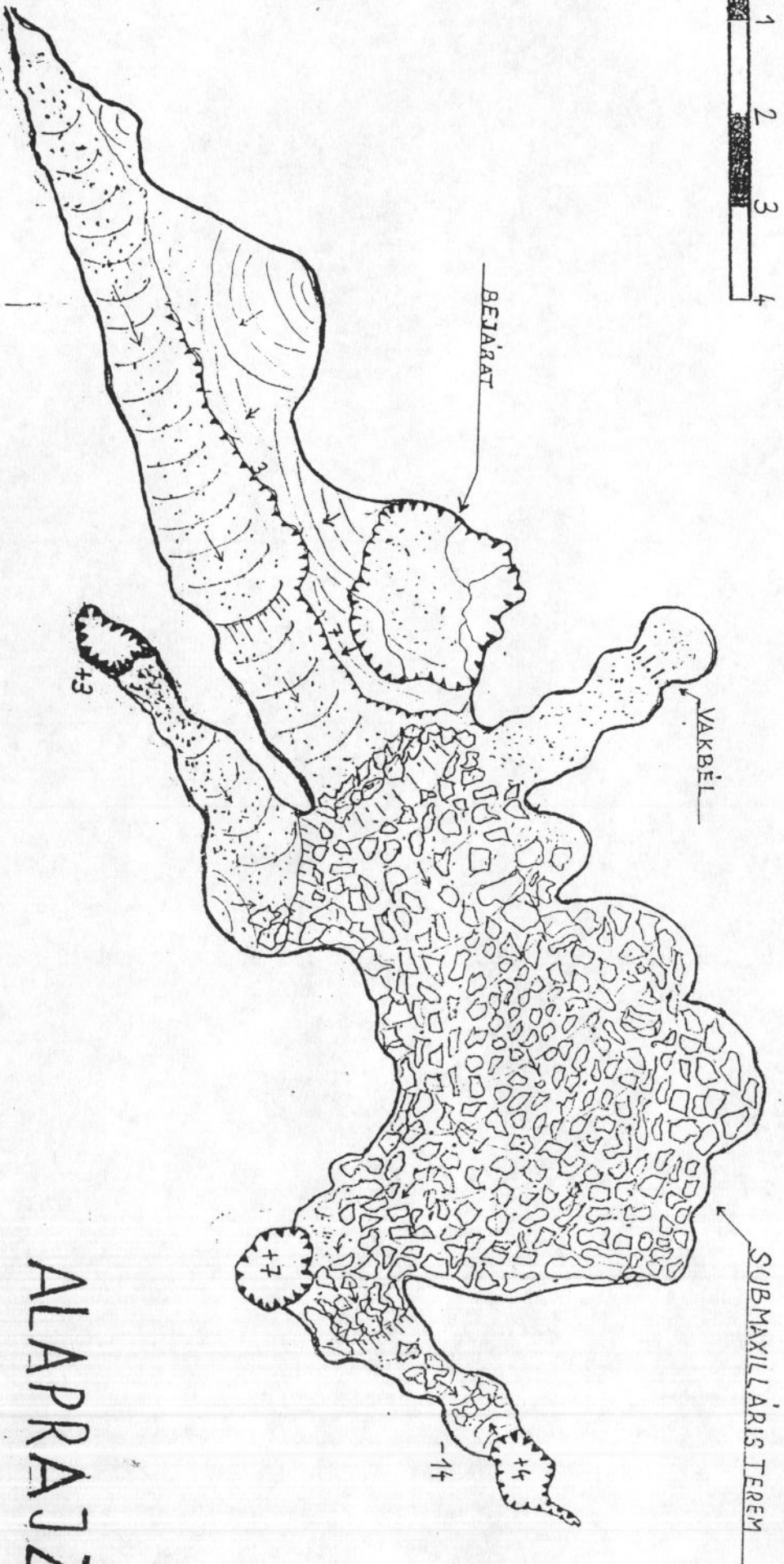
1994 február környékén először egy kb. 4 m magas, a felszín felé tartó üreg tárult fel. Következő hétvégén délelőtt Zsolyomi Zsolt és jómagam ástuk a hasadék alját, a vödörök gyors egymásutánban "röpültek" a felszínre. Ez olyan 8-9 m mélységben lehetett. Délben Zimmermann Öcsi váltott fel minket az ásásban. Kb. egy óra múlva egy lyukat talált, amin benézve azt mondta, hogy nem lát semmit, csak sötétet. Ezt pillanatok alatt kitágítva, bebújt a lyukon, és aztán utána sorban mindenki. Megvolt az öröm, belyukadtunk a barlangba, vagyis egy terembe, ahova mindannyian befértünk guggolva. A terem végén jobbra volt egy kb. 1 m-es lelépés, ahonnan nyílt a kb. 7 m magas kürtő, és még egy szűk hasadékba lehetett tovább menni pár métert. A terem oldalában látszottak gömbfülke maradványok, voltak szép szalmacseppkövek, két farkasfog kalcit és cseppkölefolyások. Ezek egy részét már letördelték azóta az ott járt "barlanglátogatók".

A belyukadás után a teremből még termeltünk ki törmeléket a felszínre, ezek közül került elő egy ép emberi alsó állkapocs. Ez lett a terem és a barlang névadója. Vettlényi Dávid barlangász társunk szerint ennek az állkapocsnak a tudományos elnevezése submaxilár, ezért lett a terem neve submaxilláris terem. Kordos László szerint ez az embercsont kb. 3500-4000 éves vagyis bronzkori. Ezért lett a barlang neve BRONZ-barlang.

A belyukadási öröm után jöttek a kétségek is, hogy most már hogyan, merre kellene tovább bontani, merre lehet a barlang folytatása. Elhívtunk több régi barlangkutatót is, hogy szerintük merre érdemes bontani. Legtöbben azt mondták, hogy valószínűleg a barlang végén, a legmélyebb ponton kellene tovább ásni lefele, meg ott kisebb a szelvény is, két szálkő között. Itt még ástunk lefele kb. 2-2,5 m-t. Lefele haladva szűkült össze a két oldal, a falakon nem voltak képződmények, s a törmeléket egyre inkább sötét színű, agyagos föld váltotta fel. Szóval egyre reménytelenebb lett a bontás, a "megszállottak" is egyre kevesebben lettünk, meg jött a nyár, a külföldi túrázások ideje, s a bontás abbamaradt.

A baj az volt, hogy az alábbhagyott érdeklődést már ősszel sem sikerült feléleszteni, s a talán egy vagy két bontáson kívül nem történt már semmi. A kutatási jelentés megírása is elmaradt, ezért a Természetvédelmi Igazgatóság az engedélyt visszavonta. Ettől kezdve a BRONZ-barlang érdeklődés hiányában kezdett feledésbe merülni.

BRONZ - BARLANG NAGYKOVÁCSI

Rajzolta: ZSÓLYOMI ZSOLT

ALAPRAJZ
FTSK.

1994. II.

MI TÖRTÉNT EZUTÁN ?

Azt mondják, hogy akit a kutatási "láz" vagy "vírus" egyszer megfertőz, az többet nem tud szabadulni tőle. Hát azt hiszem, hogy én jó adag ilyen "fertőzést" kaphattam, mert a barlangkutatás nekem szenvedélyemmé vált. Túrázni is szerettem elmenni barlangokba, de a bontások maradtak igazán izgalmasak számomra. Mindig az új, az ismeretlen felfedezése hajtott előre.

A BRONZ-barlang abbahagyása miatt 1994. nyaratól a BUDA-barlang bontásában vettem részt aktívan. 1995 őszéig rendszeresen jártam hétvégeken bontani, és ez idő alatt több mint 230 órát dolgoztam a BUDA-barlangban.

1995-ben több alkalommal is résztvettem a NASZÁLY víznyelő - barlang tovább kutatásában, a kürtők kimászásában. Ezekről nem akarok bővebben írni, ezek megtalálhatók a Troglonauta Barlangkutató Egyesület kutatási jelentéseiben.

Sokszor elgondolkodtam azon, hogy a barlangkutatás, mármint a bontás, óriási fizikai munka befektetés egy eléggé bizonytalan kimenetelű sikerbe. Ezzel nem azt akarom mondani, hogy felesleges dolog a barlangbontás, mert munka nélkül nem lehet elérni semmit, attól a barlang még megmarad ismeretlenül. Hanem azt akarom mondani, hogy nagyon sok munka fecsérelődik el feleslegesen, néha csak pár méterrel a feltáratlan barlang mellett, mint azt már elég sok példa bizonyítja. (Sok reménytelenné vált bontás, vagy ami még jobb példa, a később szinte véletlenül megtalált járat, amiből kiderül, hogy elég lett volna sokkal kevesebbet dolgozni, csak a "jó" helyen).

Az érdekes számomra az, hogy létezik egy módszer, amivel a föld alatti üregeket ki lehet mérni pontosan, tehát lehet tudni, hogy hol van, s mégis legjobb tudomásom szerint ezt mégsem használják a barlangkutatásban. Talán azért, mert nem pénzért csináljuk a barlangkutatást, nem ez a megélhetési forrásunk.

Úgy tudom, hogy a kútfurók (főleg a főállású vállalkozók) nem áskálnak csak úgy össze-vissza, hanem csak ott, ahol víz van. S ezt előbb kimérik pontosan, hogy hol van, kijelölik cövekkel. Sőt azt is meg tudják mérni, hogy milyen mélyen van a víz, hány méterre, és azt is, hogy milyen vízhozama lesz a kútnak, hány liter/perc stb.

Ez a módszer a barlangok megkeresésére is ugyanúgy érvényes. Ez a módszer a radiesztéziának egyik ága: a georadiesztézia (magyarul: "földsugárzás mérés"). Ez nem egy mai keletű dolog, ezt régen is ismerték és használták, és a népnyelv úgy ismerte, hogy "varázsvesszős" mérés. Pedig a varázsláshoz semmi köze. A vesszőhöz pedig annyi, hogy a kijelző eszköz lehet egy meghajlitott pálca, régen használtak bokorról levágott vesszőt, az is megfelelt a célnak.

Én pár éve olvastam könyveket ezzel kapcsolatban, például CZESLAW SPYCHALSKI: *A varázsvessző tudománya*. Ebből a könyvből is kiderül, hogy mennyire sokmindenre használható a radiesztezia, s használják is bizonyos országokban. A könyv végén, a kiadó megjegyzésében olvashatjuk: "A radieszteziának Magyarországon jelentős hagyományai vannak. 1945 előtt sokan ismerték, művelték". Manapság nem tudom, hogy mennyire sokan ismerik, de úgy látom a barlangkutatók közül sajnos nem sokan. Az említett könyv magyarul 1990-ben jelent meg, a Hátér Lap - és Könyvkiadó kiadásában Budapesten.

Az utóbbi években már oktatják a radieszteziát különböző tanfolyamokon. Én 1995 tavaszán végeztem el egy ilyen két napos tanfolyamot, ahol geo-és bioradieszteziát oktattak. Mint a tanfolyamon is kiderült, ehhez nem kell született tehetségnek lenni, bárki megtanulhatja, elsajátíthatja. Persze egy ilyen két napos tanulás után az ember még nem lesz gyakorlott szakértője a témának, ehhez még sokat kell gyakorolni, az érzékenységet kifejleszteni. S nagyon fontos az elszántság és a kitartás, mint például a nyelvtanuláshoz, mert egy alapfokú nyelvtanfolyamot elvégzett emberből se lesz egyik napról a másikra tolmács.

Én körülbelül fél évet gyakoroltam a földszugárzás mérést, mire eredményt tudtam elérni. Aztán elkezdtem az üregekkel kísérletezni. Először egy lakás pincéjével kezdtem, s mikor már elég nagy érzékenységet tudtam kifejleszteni, akkor kezdtem el ismert barlangokat is kimérni. Először olyanokkal kezdtem a gyakorlást, amelyeket ismertem, amelyekben már jártam, s tudtam a felszínen is, hogy hol vannak. Aztán olyanokat mértem ki, amelyekben én még nem jártam, térképüket sem láttam. Ezeket is ugyanúgy ki tudtam mérni a felszínről, mint ezt a helyszínen visszaigazolták olyanok, akik ismerték a barlangot. Az igazi élmény az volt számomra, hogy ezek után már ugyanúgy ki tudtam mérni a még feltáratlan barlangokat is.

Azok a mérések, amiket én begyakoroltam, a következők:

- üreg kimutatása a felszíntől, kb. 50 m mélységig,
- üreg vízszintes vetületének kirajzolása a felszínen,
- barlangjárat kimutatása (ember által járható méretű üreg),
- járat vízszintes vetületének kirajzolása,
- üreg talppontjának mélysége a felszíntől,
- járat belmagasságának meghatározása,
- járat középvonalának kirajzolása a felszínen (nyomvonal).

Szerintem már ennek is nagy hasznát lehet venni a barlangkutatókban.

1995 novemberében Nagykovácsi mellett végeztem méréseket. A BRONZ-barlang környékét mértem fel. Találtam két barlangot, az egyik a BRONZ-barlang folytatása, a másik elég közel hozzá indul, és ellenkező irányban.

1995 decemberében karácsony és újév között Égerszög környékén túráztunk, több nagy barlangot is kimutattam, például a Kinizsi-forrásbarlang mögötti tágas járatot.

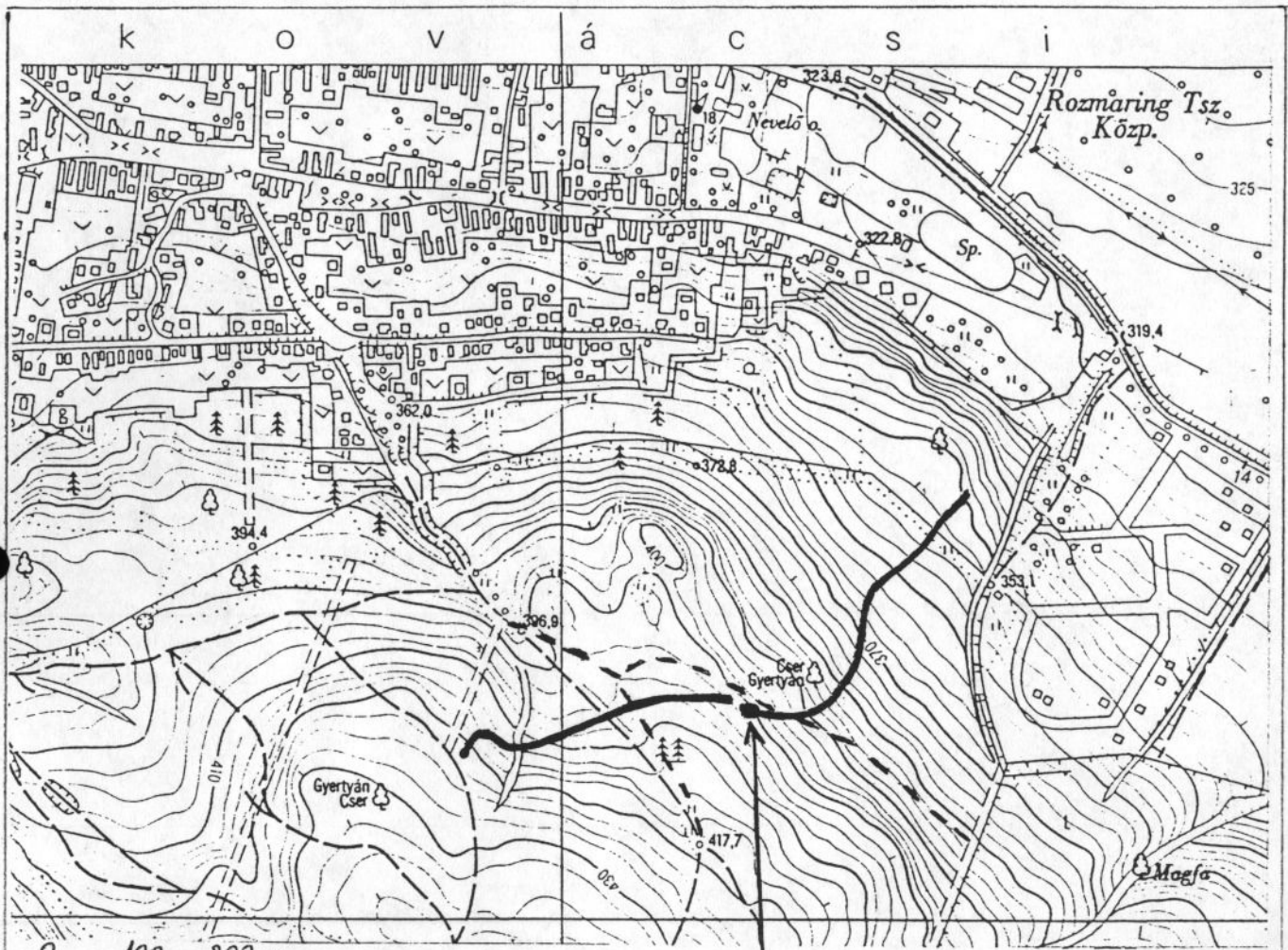
Azután 1996 nyarán elmentem a Kab-hegyi Központi Kutatótábor megnyitó hétvégéjére. Ott akkor jártam először, tehát nem ismertem sem a terepet, sem a barlangokat, még térképről sem. A helybeli kutatók kérésére több bontásra kijelölt víznyelő környékét felmértem. Volt, amit már régebben is bontottak, s a vessző szépen kimutatta a már ismert járatokat is, meg a még ismeretleneket is. Ezeknek a méréseknek az eredményét a jelenlévő Krausz Sándor le is rajzolta. Én sajnos nem tudtam a tábor egész idejére ottmaradni, de számomra a tábor eredménye nem volt meglepetés, mert az általam kimért üregek egy részébe sikerült bejutniuk, pontosan ott, ahol az már előre le volt rajzolva.

Nos, ennyi előzmény után, hogy a gyakorlati bizonyításnál maradjak, számomra úgy tűnt, hogy kellően adottak a feltételek arra, hogy "elméleti" feltérképezés után a gyakorlatban is feltárjam a barlangot. Itt van Nagykovácsi, közel Budapesthez, egy óra alatt a városi buszokkal elérhető. Itt van a BRONZ-barlang és környéke, nem kutatja senki. S ott van a föld alatt, két elég hosszú barlang, mindegyik több mint 400 méter hosszú, csak ki kell ásni őket. Fel vannak "térképezve", vagyis nyomvonaluk le van rajzolva, lehet tudni, hol kezdődik pontosan, azt is, hogy hány métert kell ásni. Csak csinálni kell !

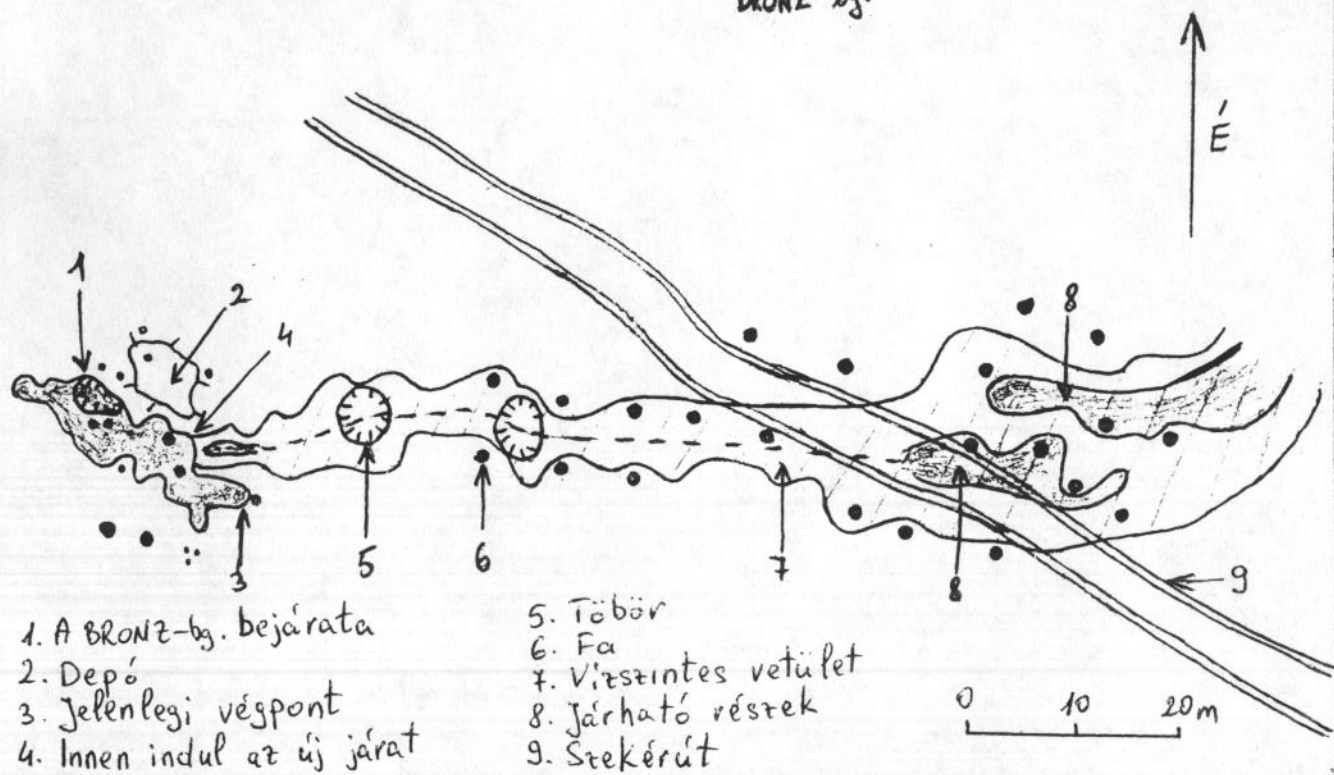
1996. nyarán Krausz Sándor kutatásvezetővel megkértük a területre a kutatási engedélyt, s meg is kaptuk.

Tehát, most már a BRONZ-barlang továbbkutatása folytatódik, de már a jó helyen, ott, ahol a barlang is folytatódni fog !

BRONZE Bg.

- 1. A BRONZE-bg. bejárata
- 2. Depó
- 3. Jelenlegi végpont
- 4. Innen indul az új járat

- 5. Tüdő
- 6. Fa
- 7. Vízszintes vetület
- 8. Járható részek
- 9. Szekérút

NAGYKOVÁCSI 1996

Lássuk, hol is vannak azok a barlangok, melyek feltáráásra várnak. A BRONZ-barlangnak tehát meg van a folytatása, de nem a jelenlegi végponttól folytatódik, hanem a jelenleg ismert terem oldalából, 90 fokos irányban indul az új járat. Ez a felszíntől - 16 m mélységben van, s az új járat pontosan a két közeli töbör alatt halad el, átmegy a szekérút alatt, s kb. 80 m után 30 fokos irányba kanyarodik. Itt a járható résznek, mint a rajzból is kitűnik, vége, de két-három méter után újból folytatódik. Itt valószínűleg egy omlás lehet. A járat aztán szépen folytatódik ebben az irányban (kb. 30 fok), kissé kanyarog, átmegy a kerítés alatt, s kb. a lakótelep közepének a magasságában ér véget. A barlang nyomvonalát a 10.000-es felszíni térképre berajzoltam, innen látszik, hogy a BRONZ-barlang hossza kb. 400-500 m lehet. Lehetnek még oldalágai is, ezekkel már nem foglalkoztam. A lényeg az, hogy pontosan lehet most már tudni, hogy hol kezdődik a járat, hol és mennyit kell ásni.

A BRONZ-barlang környékét vizsgálva, találtam egy másik barlangot is, ami nagyon közel van hozzá, és ellenkező irányba halad (kb. 270 fok). Ennek hosszúsága is kb. 400 m lehet. Erre a barlangra a felszínen semmilyen konkrét jel nem utal. A BRONZ-barlang bejáratától kb. 30 m-re volt egy kisebb töbör, olyan 3 m átmérőjű, és 0,5 m mély. Ez alatt a barlangot egész közel találtam a felszínhez. Járat alja - 5 m-re van a felszíntől, járat belmagassága kb. 1 m, tehát a felszíntől max. 4 m-t kell csak leásni. Ez elég optimálisnak tűnt, ezért ezt a helyet jelöltem ki 2. számú bontási helynek.

Ezt a helyet nyáron kezdtem el ásni, még többnyire egyedül. A nyár a legtöbb barlangásznak a külföldi túrázások ideje, én meg a nyári hétvégék egy részét Nagykovácsiban töltöttem barlang ásással. Néha azért akadt segítségem is. Ahogy elkezdtük ásni a gödröt, (az első alkalommal Frédivel), a felszíntől lefele kb. 1 m-ig fekete föld került elő, közte kisebb mészkő darabokkal (gambik). Aztán kiégett salak is előkerült, s a második alkalommal, kb. 1 m mélyen egy réteg fehér oltott mész volt, ez kb. 20 cm vastag lehetett. A mész között is volt még kiégett salak, a mész alatt egy ujjnyi vastag fekete rodhadt avar réteg volt. Ez alatt sárga agyag következett, de teljesen vízszintesen, mintha valamikor elegyengették volna.

Hogy ez mészégető volt-e vagy sem, ahhoz én nem vagyok szakértő, hogy eldöntsem. Az tény, hogy eddig a mélységig nem természetes eredetű a dolog, az ember keze munkájának a nyoma meglátszik.

A sárga agyag már világos színű mészkő tömböket takart. Voltak kisebb-nagyobb gembik, de volt egy egész nagy is, ami a fél gödröt kitöltötte, ezt nagykalapáccsal kellett szétverni. A nagyobb gembik alatt már kicsit sötétebb színű agyag következett. Aztán olyan 2 m mélységben már összefüggő kőzet következett, ami mint kiderült, már kitölti az egész gödröt.

Szerintem ez már összefüggő szálkőzet, ami alatt a barlang van, tehát ez lehet a barlang főtéje. Mérésem szerint ennek vastagsága kb. 1,6 m lehet, amit át kell vésni.

Ennek a gödörnek a kiásával összesen 86 munkaórát töltöttünk el, ebből jómagam 54-et.

A BRONZ-barlangban, miután már tudtuk, merre kell ásni, a terem végében először leástunk kb. 2 m-t. Ebből több minden is kiderült. Először is az, hogy ezen a helyen a fal borsóköves (valószínűleg huzat borsókő). Tehát a tények is azt igazolják, hogy erre volt (lesz) járat. Másodsorban az derült ki, hogy így nem lehet ásni tovább, mert az egész terem kitöltése ránk omlik. Vagy ácsolni kellene, vagy az egész termet kiüríteni. Igaz, hogy az ácsolás a gyorsabb továbbjutás reményével kecsegtetne, de a terem ezen a részen túl széles, kb. 4 m, ezt elég nehéz lenne kiácsolni, sőt ezt még 6 m mélységig is, amennyit ásni kellene. Aztán a faácsolat nem egy tartós valami, egy idő után összedől.

Végül a Krausz Sanyival arra az elhatározásra jutottunk, hogy kiürítjük az egész termet a felszínre. Ez sokkal több munkát igényel, de így majd előtűnik a terem teljes szelvénye, és kiderül az is, hogy mi rejtezik még a sok törmelék között. Így indult meg ősszel a nagy kitermelés. Lassan, de biztosan haladtunk lefele hétről hétre.

Először a terem legmagasabb pontján, a hasadék alatti részt kezdtük el kitermelni. Időközönként nagyobb kövek is előkerültek, volt köztük több mázsás is, ezeket előbb egy 5 kg-os kalapáccsal felaprítottuk, majd így kerültek a felszínre. Néha csontokat is találtunk, ezeket mindig összegyűjtöttük, s el is vittük a Természettudományi Múzeumba a szakértőkhöz.

Ahogy haladtunk lefele, szisztematikusan váltották egymást az olyan rétegek, amelyek csak nagyobb darab törmelékből álltak, köztük levegővel, és az olyanok, ahol a törmeléket agyag is kitölti. Az egyik ilyen agyagos réteget amikor harántoltuk, egy vízszintes sávban, kb. 2 m² területen faszén darabokat találtam. Ezekből mintát gyűjtöttem.

November elejére a terem felső része már kb. 2 m-rel lett süllyesztve, ekkor a drótkötél pályát (amin a vödröt kihúzzuk a felszínre) meghosszabbítottam, az alját átnitteltem a terem közepébe.

November 23-án hárman dolgoztunk, s nagyon jól haladtunk a kitermeléssel. Délután egyre érdekesebb dolgok kerültek elő a törmelék közül. Üreges, foszilis csontdarabokat találtunk. Kiderült, hogy egy nagyon nagy koponyának a darabjai azok, amiket kiástunk. Ekkora nagy koponyát én még nem láttam eddig. Ami kilátszott belőle, már az is nagy volt, de az is látszott, hogy a nagyobb része még a törmelék között van. Értesítettük az illetékeseket a Múzeumnál, s a bevitt csontdarabokból már meg is állapították, hogy azok egy bölény koponyának a darabjai.

November 29-én pénteken délután kijött a helyszínre a Természettudományi Múzeum őslénytárától Gasparik Mihály, aki megnézte a helyszínt. A koponya elég széteső állapotban volt. Közös en arra a megegyezésre jutottunk, hogy a kilátszó koponyarészt letakarjuk fóliával, visszatemetjük a tetejét, és a környékét fogjuk tovább ásni lefele kb. még egy fél métert, s úgy közelítjük meg, hogy a lehető legkevesebb kárt tegyük benne, s ha lehet, egészben kiemeljük.

Azóta még háromszor voltunk bontani, s most már elég jól sikerült süllyeszteni a talpszíntet a koponya környékén. Az utolsó bontásunk december 22-én volt.

Most már ahogy látszik, a BRONZ-barlang terme 1997-re is tartogat még izgalmas dolgokat számunkra.

Ezúton szeretném megköszönni mindazoknak a segítségét, akik szerszámokat kölcsönöztek, ezzel is segítve a munkánkat.

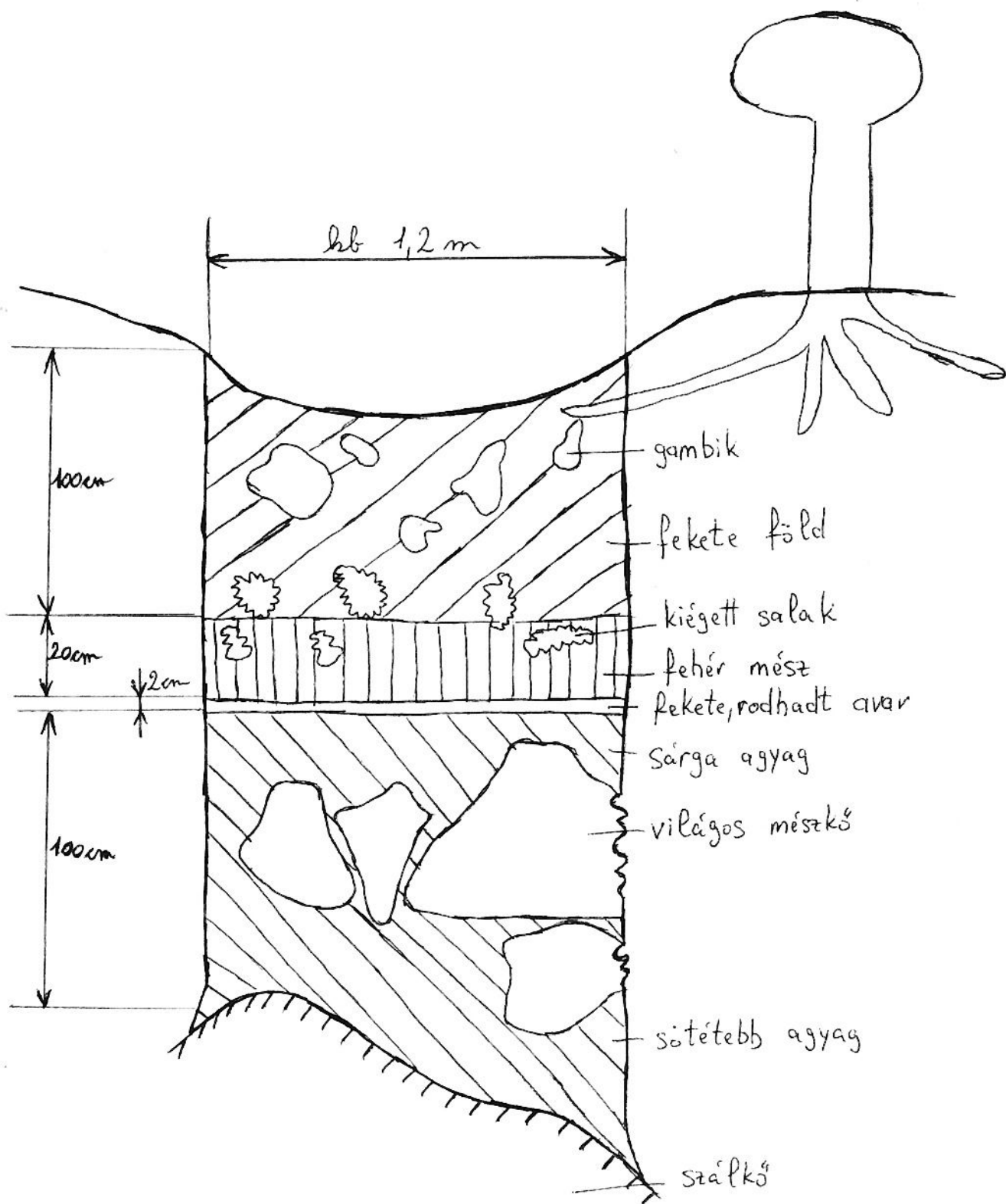
Köszönet a Zsolyomi Családnak Nagykovácsiban, akiknél tároltuk a szerszámokat.

S végül, de nem utolsó sorban, köszönet mindazoknak, akik kétkezi munkájukkal segítettek önzetlenül a bontásokban, mert e nélkül nem megy a barlangkutató.

1996-ban Nagykovácsiban a két bontási helyen összesen 11 fő vett részt, összesen 250 munkaórát eltöltve, ebből 164 óra a BRONZ-barlangban, és 86 óra a második számú bontási helyen.

A résztvevők a következők voltak:

Név	Munkaóra
Kertai József	116
Szabó Gábor	51
Csáki Roland	24
Pintér Gábor (Pinti)	18
Krausz Sándor	9
Zsolyomi Zsolt (Frédi)	8
Menyhárt Krisztina (Menyus)	7
Olasz Ferenc (Digó)	7
Zimmermann Lőrincz (Öcsi)	5
Fónyad Béla (Bátyó)	3
Kocsis Ákos (Ákoska)	2

2. számú bontási hely; metszet

1996. XI.

Rajzolta: KERTAI JÓZSEF

A BRONZ barlang bejárata ...

... bontás előtt,

... bontás után.